

2024-03-04

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2024-00183

Remiss – Betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)

Yttrande till Socialdepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar juridik- och kanslistabens förslag till yttrande enligt bilaga 4 till tjänsteskrivelsen daterad den 23 februari 2024.

Sammanfattning av ärendet

Utredningen Barn och unga i samhällets vård har överlämnat sitt slutbetänkande För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) till regeringen. Syftet med uppdraget som den särskilda utredaren har haft har varit att säkerställa att barn och unga som placeras utanför det egna hemmet alltid ska garanteras trygghet, säkerhet och en i övrigt god vård. Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 22 mars 2024.

Remissen har behandlats i socialnämnden som har beslutat att lämna synpunkter över remissen till kommunstyrelsen.

Ärendet

Ärendets beredning

Utredningen Barn och unga i samhällets vård har överlämnat sitt slutbetänkande För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) till regeringen. Syftet med uppdraget som den särskilda utredaren har haft har varit att säkerställa att barn och unga som placeras utanför det egna hemmet alltid ska garanteras trygghet, säkerhet och en i övrigt god vård.

Nacka kommun är inte remissinstans men har beslutat att ändå lämna synpunkter på remissen. Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 22 mars 2024. Remissen har behandlats i socialnämnden som har beslutat att lämna synpunkter över remissen till kommunstyrelsen.

Utredningens förslag i korthet

I SOU 2023:66 föreslås ändringar i olika lagar och förordningar. Cirka 130 förslag inom områdena nationell styrning och uppföljning av samhällsvården, socialnämndens ansvar för en stärkt vårdkedja, stärkt kvalitet i familjehemsvård, stärkt kvalitet i HVB och stödboende, tillgång till jämliks hälso- och sjukvård och tandvård, en väl fungerande skolgång samt område fortsatt stöd efter 18 års ålder och stöd efter samhällsvård.

Utredningen föreslår också en ny lag och en ny förordning om register över familjehem för barn och unga samt ändringar i lagen (2017:209) om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

I förslaget till yttrande lämnar Nacka kommun synpunkter på följande förslag i utredningen:

1) Beslut om tillstånd som familjehem får överklagas

Utredningen föreslår att krav på tillstånd att vara familjehem införs i socialtjänstlagen (SoL) samt att tillståndsbeslutet får överklagas av familjehemmen. Som skäl framförs bland annat att det kan få stora konsekvenser för barn när familjehem och socialnämnd inte är överens om bedömningen. Utredningen tar även upp att tillstånd vid en domstolsprövning skulle kunna visa sig vara överklagbart enligt bestämmelserna i 41 § FL om särskilda regler för överklagande även om bestämmelser inte införs i SoL. Dom framför även vikten av att avslag att bli familjehem ska grunda sig på en likvärdig och rättssäker bedömning.

2) Uppgiftslämnande till registret

Utredningen föreslår att de familjer som getts tillstånd av en socialnämnd ska samlas i ett register som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) förvaltar. Socialnämnden utreder och ger familjehemmet tillstånd och därefter rapporteras familjen till IVO:s register. I utredningen, Förslag till förordning (0000:000) om register över familjehem för barn och unga 3 § står att Socialnämnden löpande ska lämna uppgifter till IVO när tillståndet är klart.

Synpunkter från socialnämnden

Barn- och familjeenheten ställer sig positiv i stort till utredningens förslag till lagändringar men vill lyfta ett par otydligheter och risker som uppmärksammas. Det gäller förslag om familjehems rätt att överklaga ett beslut om tillstånd samt uppgiftslämnande till IVO:s familjehemsregister.

1) Beslut om tillstånd som familjehem får överklagas

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas (1 kap 2 § SoL). Vidare ska socialnämnden enligt 5 kap 1 § SoL bland annat verka för att barn växer upp under trygga och goda förhållanden. Socialnämnden har ett stort ansvar och kunskap om vård av unga i familjehem samt vad det innebär att vara familjehem.

Vad som krävs för att ta emot någon annans barn i sitt hem regleras bland annat i SOSFS 2012:11. Det kan handla om att familjehemmet ska ha tid, plats, god samarbetsförmåga, god hälsa och förmåga att stödja den unges kontakt med näststående och i skolarbete. Det bidrar till att säkerställa att barnets rättigheter och behov kan tillgodoses.

Att hänvisa till att familjehem kan överklaga enligt 41 § FL ser vi inte som tillämpligt då paragrafen förutsätter att familjehemmet är part i målet samt att deras situation skulle påverkas på ett inte obetydligt sätt av beslutet. Det måste vara barnets behov som styr familjens lämplighet inte familjehemmets önskemål.

Att bli familjehem kan inte ses som en rättighet. Familjer som inte har någon tidigare erfarenhet av att vara familjehem kan ha svårt att bedöma vad som krävs av dem som familjehem och hur ett uppdrag som familjehem kan påverka hela familjen. När socialnämnden fattar beslut om att bevilja tillstånd att vara familjehem grundar det sig på en professionell bedömning enligt ovan.

Barn- och familjeenheten ställer sig negativ till utredningens förslag att ge familjehem möjlighet att överklaga ett tillståndsbeslut då det skulle kunna innebära att barnets rättigheter eftersätts.

2) Uppgiftslämnande till familjehemsregister

Barn- och familjeenheten kan se stora fördelar med ett nationellt register för familjehem, men önskar att information om hur uppgiftslämnandet till IVO ska se ut blir mer tydligt. Utifrån förslaget kan det tolkas som att uppgiftslämnandet ska ske så snart tillståndet är klart. Farhågan är att samtliga kommuner då får tillgång till familjehem som getts tillstånd av annan kommun och anmälts till registret. Ett förslag skulle kunna vara att utredande kommun får företräde till utrett familjehem under viss tid, exempelvis 3 månader, för att göra matchningsutredning och placera barn. Risken är annars att vissa kommuner avstår att utreda familjehem, något som är tidskrävande, och/eller avvaktar att hem läggs in i registret. Detta skulle kunna påverka nyrekrytering av familjehem.

Juridik- och kanslistabens samlade bedömning och förslag till yttrande

Juridik- och kanslistaben instämmer i socialnämndens synpunkter. Därutöver vill juridik- och kanslistaben lyfta att utredningens förslag innebär vissa inskränkningar i den kommunala självstyrelsen. Utredningen har dock bedömt att inskränkningarna är nödvändiga och proportionerliga för att säkerställa kvaliteten på samhällsvården för barn och unga. I många av de fallen där utredningens förslag innebär en inskränkning av det kommunala självstyret innebär förslagen snarast ett förtydligande av ett befintligt ansvar vilket därför enligt utredningen skulle kunna ses som ett stöd för socialnämnden. Juridik- och kanslistaben instämmer i utredningens bedömning i denna fråga.

Ekonomiska konsekvenser

De flesta av utredningens förslag bedöms inte leda till utökade arbetsuppgifter med ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Några förslag kan innebära något förhöjda administrativa kostnader men de är försumbara och förväntas på sikt kunna effektivisera kommunernas arbete. Därför anges inte dessa som ökade kostnader i utredningen.

Därutöver finns det tio förslag som bedöms innebära ökade kostnader för kommunerna. Det gäller bland annat förslagen om stöd till familjehem under kvällar och helger, stöd till familjehem under det första året och att nämnden ska överväga fortsatt vård efter 18 år.

Konsekvenser för barn

Placerade barn och unga är en särskilt utsatt grupp och att barnrättsperspektivet inom flera områden stärks i de nya förslagen, SOU 2023:66, är positivt. Förslagen i utredningen som kommunen föreslås lämna synpunkter över bedöms däremot utgöra ett sämre skydd för barn som placeras i samhällsvård.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 4 mars 2024

1. Utdrag ur betänkandet För barn och unga i samhällsvård - Sammanfattning och författningsförslag
2. Protokollsutdrag från socialnämndens sammanträde den 20 februari 2024.
3. Synpunkter från socialnämnden.
4. Juridik- och kanslistabens förslag till yttrande

Christopher Arontaus
Kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Julia Tham
Utredare
Juridik- och kanslistaben